Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Kolu, Jaana

Title: "just de niillä oli sovmorgon" : Kulturella och pragmatiska aspekter på kodväxling i tvåspråkiga ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Kolu, J. (2017). "just de niillä oli sovmorgon" : Kulturella och pragmatiska aspekter på kodväxling i tvåspråkiga ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. Språk och stil NF, 2017(27), 129-158.
http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-338874

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Ur Språk & stil NF 27, 2017

»*just de* niillä oli *sovmorgon*»

Kulturella och pragmatiska aspekter på kodväxling i tvåspråkiga ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors

Av JAANA KOLU

Abstract

Kolu, *Jaana*, jaana.kolu@jyu.fi, Junior Lecturer, Ph.D. student, Department of Languages and Communication Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences; University of Jyväskylä: *"*Cultural and pragmatic aspects of code-switching in bilingual adolescents' conversations in Haparanda, Stockholm and Helsinki*". Språk och stil* NF 27, 2017, pp. 129–158.

The aim of the study is to explore situational, cultural and pragmatic factors that might trigger code-switching during informal conversations outside of the classroom at school among bilingual adolescents in Haparanda, Helsinki and Stockholm. An attempt is made to clarify different functions of code-switching, i.e. why bilingual adolescents code-switch from Swedish to Finnish and vice versa.

The conversational data, consisting of video-recorded group and pair conversations, was collected in 2014–2015 at six junior high schools in Haparanda, Helsinki and Stockholm. The analysis of the data is qualitative. The theoretical framework is found in the field of translanguaging, which aims to describe bilingual language use and interactional practices (including code-switching).

Similar patterns and functions of switching could be found in Haparanda and Helsinki, e.g. *referential* function (i.e. reference to culture-specific phenomena), but the relationship between the languages in the switches is reverse. In the conversational data from Stockholm the interlocutors switch more between languages if they use Finnish as a base language. The pupils in Stockholm seem to switch between languages when they introduce a new activity. In that case, the switch has a *situational* function. *Quotation* means that the messages are quoted in the language in which it was heard or read. Switching to slang words has a *metaphorical* and *expressive* function.

It can be assumed that the sociolinguistic factors, such as the language environment of the schools and as a whole in the society, show in the results e.g. in which language the adolescents use in their interaction with each other and in the functions of the code-switching.

Keywords: Translanguaging, bilingualism, Swedish, Finnish, referential, situational, metaphorical, expressive function of code-switching, quotation.

Språklig socialisation hos tvåspråkiga barn sker i en aktiv interaktion med andra människor i olika sociala sammanhang. Baker (2011 s. 5) kallar dessa kontexter *language targets* och de består bl.a. av familj, vänner, lärare, medier

och hela den språkliga omgivningen. García (2012 s. 4) har introducerat begreppet *dynamisk tvåspråkighet* (eng. *dynamic bilingualism*) som syftar på den repertoar av olika språkpraktiker som den tvåspråkiga individen har till sitt förfogande och som hen kan utveckla tillsammans med andra tvåspråkiga individer genom socialisation. Språkanvändningen mellan tvåspråkiga individer bestäms t.ex. av språkanvändarnas kommunikativa och affektiva syften i interaktionen, och språkbruket är inte förutbestämt utan varierar i olika situationer (jfr García 2009 s. 47).

Syftet med föreliggande artikel är att granska tvåspråkiga ungdomars kodväxling ur ett kulturellt och pragmatiskt perspektiv i sex högstadieskolor i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. I studien kartläggs vilka kontextuella och kulturella faktorer som utlöser kodväxling i informella tvåspråkiga samtal på de tre orterna. Dessutom redogörs för de kommunikativa syften som kodväxlingen kan tänkas ha i ungdomarnas interaktion med varandra. Tvåspråkigas användning av sina språkresurser påverkas bl.a. av följande faktorer (se t.ex. Grosjean 1982 s. 136; Reyes 2004): samtalsdeltagare (t.ex. språkkunskaper, preferens för språk), samtalssituation (plats och grad av formalitet och intimitet), samtalsämne och samtalets funktion (t.ex. att skapa social samhörighet eller distans). Alla dessa faktorer är inblandade i föreliggande studie där jag kartlägger företeelsen *triggering*, dvs. utlösande faktorer till kodväxling (Clyne 2003). Vidare utreds om de s.k. kulturspecifika talkontexterna ger upphov till längre kodväxlingssekvenser.

Denna studie rör sig inom det tämligen nya forskningsfältet *translanguaging* som studerar socialt konstruerade drag i tvåspråkigas kommunikationspraktiker och språkliga repertoar (jfr García & Wei 2014 s. 2–3). Termen *kodväxling* används om den konkreta språkhandlingen, dvs. växlande bruk av två (eller flera) språkresurser i ett och samma samtal, medan translanguaging erbjuder en ideologisk syn på kodväxling. Kodväxling ingår i tvåspråkigas språkpraktiker, men medan traditionell kodväxlingsforskning ofta har behandlat de inblandade språken som två separata system, betraktar translanguaging språken som en integrerad helhet, en språkresurs som tvåspråkiga flexibelt kan använda sig av. I tidigare studier har jag visat att de lingvistiska resurser som tvåspråkiga har till sitt förfogande består t.ex. av lexikon, som omfattar både innehållsord och funktionsord som artiklar och diskurspartiklar (Kolu 2016a; 2016b; Kolu under utg. a), grammatiska strukturer, syntax och morfologi (Kolu 2016a; 2016b), fonologi (Kolu & Kuronen 2015) och alla de språkpraktiker som tvåspråkiga använder i interaktionen med varandra (Kolu under utg. b).

Materialet som ligger till grund för denna studie består av inspelade informella samtal mellan 13–15-åriga tvåspråkiga ungdomar i sex olika högstadieskolor på de tre orterna och enkäter om ungdomarnas språkliga bakgrund och deras egna tankar kring sitt språkbruk.

Kodväxling i Haparanda, Stockholm och Helsingfors utgör ett intressant forskningsobjekt ur ett jämförelseperspektiv för det kan antas att miljöerna skapar olika kodväxlingsstilar och kommunikationsmönster. Genom att undersöka samma språkpar, svenska och finska, i en likartad miljö, dvs. skolan, men i språkligt, kulturellt och geopolitiskt olika kontexter, får vi kunskaper om huruvida den språkliga och kulturella omgivningen syns i de tvåspråkigas kodväxling.

1. Den teoretiska referensramen och de centrala begreppen

Det övergripande teoretiska ramverket för denna studie utgörs av *translanguaging.* García (2009 s. 1) påpekar att det handlar om en lingvistisk repertoar som tvåspråkiga kan utnyttja för att effektivt kunna kommunicera med varandra (kursiveringen Garcías egen): »bilinguals have *one linguistic repertoire* from which they select features strategically to communicate effectively». I enlighet med translanguaging uppfattas tvåspråkighet som *en dynamisk tvåspråkighet*, som García & Wei (2014 s. 14) definierat enligt följande: »dynamic bilingualism suggests that language *practices* of bilinguals are complex and interrelated; they do not emerge in a linear way or function separately since there is only one linguistic system».

I föreliggande studie uppfattas termen *kodväxling* som tvåspråkigas aktiva bruk av sina språkresurser inom en och samma diskurs. Även om det i artikeln talas om växling mellan två språk, dvs. svenska och finska, är det viktigt att hålla i minnet att de språkliga resurserna bildar en integrerad helhet i de tvåspråkigas interaktion och att ungdomarna inte nödvändigtvis själva är medvetna om att de växlar mellan två separata språkliga system. De behandlar kanske inte alls t.ex. ordförråden i de inblandade språken som åtskilda utan de utnyttjar hela sin ordrepertoar i interaktionen och använder sig av de ord som de först har till sitt förfogande eller som de anser bäst passar i kontexten. Detta har kommit fram även i min tidigare enkätundersökning om finska inslag i Haparandasvenskan (Kolu 2009 s. 108). I enkätundersökningen svarade t.ex. en in-

formant på frågan om huruvida hen blandar finska ord i sin svenska (när hen talar med andra tvåspråkiga i Haparanda) enligt följande: »ibland använder jag finska ord (i svenskan), men vet inte vilka ord jag använder. Det kommer så naturligt». En annan informant skrev så här: »många olika (ord). Kommer inte ihåg, för man tänker inte på det».

I denna artikel ligger fokus på pragmatiska och kulturella aspekter av kodväxling. Det finns skäl att anta att speciellt kulturbundna kontexter fungerar som *triggers*, dvs. får den tvåspråkiga talaren att ty sig till vissa kulturspecifika ord som hen har till sitt förfogande för att kunna syfta på vissa företeelser i sin omgivning (jfr Appel & Muysken 2005 s. 118). Studien har således även ett *pragmatiskt* perspektiv som fokuserar på hur och varför ungdomarna använder vissa av sina tvåspråkiga resurser för olika kommunikativa syften i interaktionen med varandra (jfr Mey 2001). Antagligen är det inte alltid fråga om språkkompetens, utan tvåspråkiga kan ha olika preferenser för olika språkliga resurser, t.ex. ordförråd inom olika domäner.

Kodväxling brukar delas in i tre typer (t.ex. Appel & Muysken 2005 s. 118). I *intrasententiell* kodväxling använder talaren t.ex. enskilda svenska ord eller uttryck i sin finska, t.ex. »meillä on vähän niinku *lov*» 'vi har liksom ett lov'. I *intersententiell* kodväxling sker kodväxlingen mellan sats- och meningsgränser. Denna typ av kodväxling används t.ex. i återgivande av tal på originalspråket: »Anna oli sanonu *det kommer inte att vara likadant utan det kommer att vara såhär chill*» 'Anna hade sagt…'. Den tredje typen utgörs av så kallade *tags*, påhängsväxling, dvs. växling med utrop och fristående fraser, t.ex. »*vitsi* jag är trött» 'tusan'. I Blom & Gumperz (1986) klassiska studie indelas kodväxling i två huvudkategorier: *situationell* och *metaforisk* kodväxling. Situationell kodväxling orsakas av förändringen i talsituationen, t.ex. när någon introducerar ett nytt samtalsämne. Metaforisk kodväxling uppfyller en stilistisk och expressiv funktion i ett samtal, t.ex. när tvåspråkiga Helsingforsungdomar använder finska slangord och svordomar i svenska för att orden upplevs som tuffa (jfr Höckerstedt 2006 s. 132).

Det är omöjligt att dra en skarp gräns mellan kodväxling och inlåning (eng. *borrowing*), och i likhet med flera andra forskare (för en översikt över diskussionen om skillnaden mellan kodväxling och inlåning, se Gardner-Chloros 2009 s. 12; 30–31) anser jag att det är fråga om ett kontinuum, dvs. olika utvecklingsstadier av samma företeelse. Såsom Gardner-Chloros (2009 s. 12) påpekar har alla lånord första gången dykt upp i kodväxling. Det går inte heller i denna studie att göra en tydlig skillnad mellan kodväxling och lånord t.ex. på basis av grad av morfologisk integration av orden i matrisspråket (jfr Poplack 1980 s. 584), eftersom samma ord kan följa både finskans och

svenskans morfosyntax i samtalen beroende på talaren och kontexten, t.ex. »missä on *rasten*?» 'var är rasten?', »nyt on *rasti* loppunut» 'nu är rasten slut'. I det första exemplet böjs ordet *rast* i svenskans bestämda form och ordet uttalas enligt svenskans uttal. I det andra har ordet integrerats i finskan.[1] Ett och samma ord kan till och med ha tre olika böjningssätt i samma funktion i kodväxlingen, t.ex. *uppgifter*, *uppgiftejä*, *uppgiftereitä* i finskans pluralis partitiv (mer om morfosyntaktisk integrering av ord i kodväxling, se Kolu 2016a; 2016b). Såsom Aikhenvald (2002 s. 197) konstaterar: »What appears to be a nonce borrowing, or an occasional code-switch, for one speaker, could be an established morpheme for another speaker. Each speaker needs to be evaluated individually […].» Enligt min uppfattning kan mer etablerade ord vara en inkörsport för nya ord och erbjuda färdiga böjningsmodeller för de nya orden i kodväxlingen. I varje fall bildar alla dessa ord olika lingvistiska resurser eller koder att välja mellan för tvåspråkiga talare, på samma sätt som t.ex. slangord och dialektala uttryck för enspråkiga talare, och med tanke på det utvalda perspektivet (translanguaging) i denna studie är det inte relevant att göra en skarp avgränsning mellan kodväxling och lånord. Vissa ord i Helsingforsmaterialet finns dock medtagna i *Finlandssvensk ordbok* (af Hällström & Reuter 2000) som etablerade lånord och behandlas som sådana även i denna studie, t.ex. *keikka* 'spelning, gig'.

Matrisspråk är det språk som utgör huvudspråket på morfemfrekvensnivå under en viss diskurs (jfr Myers-Scotton 1993, 2002). Tvåspråkiga individer kan byta matrisspråk under samtalets gång, t.ex. när de introducerar ett nytt samtalsämne. *Trigger* är ett ord eller samtalsämne som kan antas fungera som en utlösande faktor i kodväxlingen (Grosjean 1982 s. 152; Clyne 2001; Kotsinas 2005 s. 49).

Begreppet *modersmål* används i denna studie i betydelsen det språk som respondenterna först lärt sig, dvs. första språket (jfr Lainio 2013 s. 276–279). I frågeformuläret har ungdomarna svarat på frågor om sin språkliga bakgrund och de har själva fått uppge sitt eller sina modersmål/första språk. Modersmålet syftar även på begreppet modersmål i läroplanen för grundskolan (2011) i Sverige och i Finland. Enligt läroplanen och timplanen för grundskolan i Haparanda kan eleverna läsa finska som modersmål och svenska som andraspråk i kommunens skolor.

Diskurs hänvisar till den aktuella och konkreta språkbrukskontexten (jfr Blommaert 2005 s. 235) där ett visst samtalstema behandlas under en viss

[1] Att lägga till en vokal i slutet av ordet är ett vanligt sätt att integrera ord från andra språk i finskan (Häkkinen 1997 s. 259).

talsekvens med början och slut. *Talkontexten* påverkas av flera faktorer, t.ex. samtalsdeltagare och deras språkkunskaper, den sociala och kulturella omgivningen, institutioner och deras ideologier, värderingar, traditioner, seder och språkanvändning (se Hymes 1972 s. 59; Pitkänen-Huhta 1999 s. 272–273; 278–279). Ett närliggande begrepp är *domän* som generellt definieras som verksamhets- och aktivitetsområde där olika faktorer, t.ex. ämne, lokal och deltagare styr individens sociala beteende, t.ex. språkval i en viss kommunikationssituation (Fishman 1972). Begreppet *domän* används här om skolan som ett aktivitetsområde där tvåspråkiga elever brukar ha ett visst språkligt beteende. I denna studie utgörs domänen för de inspelade samtalen av skolan utanför klassrummet och lektionerna (se avsn. 3 Material och metod).

En *kultur* består av många olika komponenter som t.ex. av kunskaper, attityder, idéer, trosuppfattningar, traditioner, seder och bruk. Även kommunikativa praktiker som förmedlar kultur är en del av kulturen (för tolkningen av begreppet kultur se Grosjean 1982 s. 157; Riley 2007 s. 40). Med *kulturbundna kontexter* och *ord* avses i denna studie de talkontexter och ord som är starkt förknippade med alla dessa ovannämnda kulturkomponenter, dvs. den språkliga och kulturella omgivningen i skolan och samhället.

2. Sambandet mellan talkontext och kodväxling

Tidigare forskning har visat att tvåspråkiga individer ofta kodväxlar i samband med ord och uttryck som hör till en viss domän i deras liv och där de använder ett annat språk än det som det aktuella samtalet förs på. Exempelvis Baker (2011 s. 108, fet stil är författarens egen) påpekar:

> If a person does not know a word or a phrase in a language, that person may **substitute** a word in another language. […] This lexical gap often happens because bilinguals use different languages in different domains of their lives. A young person may, for instance, switch from the home language to the language used in school to talk about a subject such as mathematics or computers.

Kodväxling sker ofta i anslutning till särskilda samtalsämnen som kräver kulturspecifika ord som inte har någon motsvarighet i den andra kulturen (t.ex. Fantini 1978 s. 286; Baker 2011 s. 108). Enligt *Encyclopedia of Bilingual Education* (2008 s. 144) utlöses kodväxling ofta av ett visst samtalsämne (eng. *topic*). Talaren kan sakna en motsvarighet till ett visst ord på det ena

språket eller ett visst ord kan väcka associationer till känslor eller upplevelser som är förknippade med det andra språket vilket utlöser kodväxling till detta språk:

> Switching is often triggered by the topic being discussed. Friends discussing their experiences in school may unconsciously switch to the school language or intersperse vocabulary relevant to the school context for which they may have no native-language equivalent. […] particular words in one language may evoke emotional or experimental associations that trigger a switch into that language. (Encyclopedia of Bilingual Education 2008 s. 144)

Saari (2006 s. 142–160) har studerat en grupp Helsingforsungdomar som kodväxlade mycket i samband med temat bilar och bilsport och påpekar att det kunde bero på att de behärskade ordförrådet bättre på finska inom denna domän. År 1999, då samtalet som ligger till grund för studien spelades in, var det endast möjligt att följa Formel 1-sport på tv på finska i Finland och det svenska ordförrådet inom temat Formel-1 kunde vara främmande för ungdomarna. Deras kompetens inom denna domän hade antagligen förfinskats (Saari 2006 s. 156). En äldre kodväxlingsstudie, gjord av Saari (1989 s. 202), visade att svenskspråkiga och tvåspråkiga Helsingforstalare mest använde enstaka finska ord i sin svenska. Saari (1989 s. 203–204) delade in ordmaterialet i två huvudkategorier: 1) uttryck för företeelser och institutioner, t.ex. *etuseteli* 'sedel för extra förmån' och 2) emotiva ord och fraser som fungerar närmast som slang, t.ex. *jännä* 'spännande', *juttu* 'historia' och *keikka* 'artistuppträdande'.

Det är också vanligt att tvåspråkiga barn återger det som de har hört på originalspråket och att de använder ett visst begrepp för att de har lärt sig begreppet på det ena språket eller har upplevt aktiviteten på språket i fråga (t.ex. Gumperz 1982 s. 76–80; Berglund 2008 s. 209). Kodväxling har *en referentiell funktion*, när talaren kodväxlar för att kunna hänvisa till en viss företeelse (Appel & Muysken 2005 s. 118). Oftast kodväxlas med substantiv, som bär på den referentiella information som talaren vill hänvisa till (s. 170–171). Kodväxlingen behöver dock inte betyda att talaren inte förmår säga något utan att kodväxla (t.ex. Appel & Muysken 2005 s. 118; Kotsinas 2005 s. 49). Det kan dock antas att tvåspråkiga oftare kodväxlar då samtalsämnet rör en domän där talaren vanligen använder ett visst språk. Orsaken till kodväxling kan vara att talaren i talögonblicket först har tillgång till ett ord som härstammar från ett annat språk än det som är samtalets huvudspråk (jfr Kotsinas 2005 s. 49). Flera informanter i denna studie har skrivit i sina frågeformulär att de blandar språken om de inte kommer ihåg vad orden heter på finska eller på svenska: »jag använder

finska ord när jag inte kommer på dom svenska orden som jag ska säga». Vissa ord kan även utlösa en längre kodväxlingssekvens (eng. *triggering*), så att samtalspråket byts och talaren fortsätter att tala samma språk eller en annan talare gör det (Kotsinas 2005 s. 49). Det kan dessutom ske kodväxling om orden i de inblandade språken inte helt fullt ut semantiskt/ stilistiskt/pragmatiskt motsvarar varandra.

Till slut är det viktigt att påpeka att det alltid finns flera kontextuella faktorer inblandade i de två- och flerspråkigas kommunikation och kodväxling. Det finns t.ex. situationer där en enskild samtalsdeltagare, exempelvis en som just flyttat in i en ny språkomgivning och som inte hunnit bli påverkad av den, kan inverka på de andra talarnas språkval och kodväxling mer än språkomgivningen eller samtalsämnet.

3. Material och metod

Materialet för föreliggande studie utgörs av inspelningar som gjordes 2014–2016 i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. Primärmaterialet till föreliggande studie utgörs av 14 inspelade samtal (ca 11 timmar) mellan 14–15-åriga elever på tre olika högstadieskolor i Haparanda från 2014–2015. Som jämförelsematerial används inspelade samtal från två sverigefinska skolor i Stockholms län (2015–2016) och från en svenskspråkig högstadieskola i Helsingfors (2014). Stockholmsmaterialet omfattar 11 samtal med grupper av 13–15-åriga tvåspråkiga elever (ca 8 timmar). Helsingforsmaterialet innehåller 10 samtal (ca 6 timmar) med olika grupper av 14–15-åriga ungdomar. Samtalens längd varierar från 15 minuter till en och en halv timme. Både eleverna och elevernas föräldrar hade genom ett brev på förhand blivit informerade om min undersökning kring tvåspråkighet och mitt besök i skolan, och de elever som ville ingå i undersökningen hade fått ett skriftligt tillstånd från föräldrarna att delta i inspelningarna. Jag träffade alla respondenterna personligen, men under inspelningarna fick ungdomarna vara för sig själva för att samtalssituationen skulle bli så avspänd som möjligt. Ungdomarna som kände varandra sedan tidigare fick sitta i ett separat rum eller i skolans korridorer eller matsal under rasterna och under lektionstid och de fick instruktioner att tala så normalt som möjligt om sådana ämnen som de brukar tala om. Inspelningarna på alla de tre orterna kompletterades med ett frågeformulär om ungdomarnas språkliga bakgrund och deras egna tankar kring sin språkanvändning.

I föreliggande artikel används både kvalitativ och kvantitativ analys och materialet analyseras utgående från mina syften med studien. De vanligaste kodväxlingskontexterna indelas i olika temaområden och ordgrupper. Dessutom ges kvantitativa uppgifter om den genomsnittliga kodväxlingsfrekvensen och om olika temaområden och ordgrupper som oftast förekommer i samband med kodväxlingen. Även om detta inte är en samtalsanalytisk studie, erbjuder samtalsanalysen vissa verktyg och begrepp för analysen av materialet. De inspelade samtalen har grovtranskriberats (se transkriptionsnyckeln) så att transkriptionerna i exemplen följer svenskans ortografi i de svenskspråkiga sekvenserna och finskans ortografi i de finska. De inbäddade svenska orden uttalas för övrigt enligt svenskans uttal, men de finska böjningsändelserna, t.ex. finskans kasusmarkörer, följer finskans ortografi och uttal. Den långa vokalen t.ex. i kasusändelsen *-iin* skrivs som i finskan med två *i*: *proviin* [pru:vi:n] 'till provet'.

4. Undersökningsorter, skolor och informanter

Sammanlagt 57 elever deltog i inspelningarna i sex högstadieskolor i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. I tabell 1 presenteras undersökningsorterna, antalet informanter och informanternas modersmål.

Tabell 1. Undersökningsorter, antalet informanter och informanternas modersmål.

Ort	Antalet informanter (N = 57)	tvåspråkiga (i fi/sv)	finska	svenska
Haparanda	25	8	15	2
Helsingfors	10	7	1	2[2]
Stockholm	22	5[3]	12	5

Enligt Statistiska centralbyrån (2014) är Haparanda den kommun i Sverige som relativt sett har flest finskspråkiga invånare. Av befolkningen är cirka 40 % födda i Finland. Kontakterna mellan svenska Haparanda och finska Torneå är livliga och städerna delar en gemensam stadskärna och en gemensam språkskola där hälften av eleverna kommer från Haparanda och den andra hälften från Torneå. Sammanlagt 25 elever deltog i inspelningarna i de tre Haparandaskolorna 2014–2015 (12 pojkar och 13 flickor). Av de 25 eleverna har åtta

[2] En informant i Helsingfors är tvåspråkig i svenska och engelska.
[3] En informant i Stockholm är flerspråkig i finska, svenska och engelska.

elever uppgett att de är tvåspråkiga i finska och svenska, två har svenska som modersmål och femton har finska som modersmål. De 15 elever som har finska som modersmål kommer från familjer där båda föräldrarna är finskspråkiga. Sju elever kommer från familjer där den ena föräldern är svenskspråkig eller tvåspråkig i svenska och finska och den andra föräldern är finskspråkig eller tvåspråkig i svenska och finska. De två eleverna med svenska som modersmål har svenskspråkiga föräldrar. En elev kommer från en familj där den ena föräldern är finskspråkig och den andra föräldern är ryskspråkig. Av de 25 eleverna har 16 ungdomar uppgett att de använder båda språken lika mycket på rasterna i skolan. Sex informanter har uppgett att de oftast använder svenska på rasten. Tre informanter har uppgett att de oftast använder finska på rasten. Alla 25 eleverna deltar i den svenskspråkiga undervisningen, men 20 av dem har läst finska 2–9 år i skolan cirka 170 minuter per vecka. De läser svenska 200–260 minuter i veckan och finska 130–140 minuter i veckan. En elev har uppgett att hen »nyss börjat» med finskan.

Enligt Stockholms stads egna hemsidor bor uppskattningsvis 73 000 sverigefinnar i Stockholm. Fyra av de 22 elever (16 flickor och 6 pojkar) som deltog i inspelningarna i Stockholm har uppgett att de är tvåspråkiga i finska och svenska och en är flerspråkig i svenska, finska och engelska. Fem har uppgett att de har svenska som modersmål och tolv har finska som modersmål. Nio elever kommer från familjer där den ena föräldern är svenskspråkig eller tvåspråkig i svenska och finska och den andra föräldern är finskspråkig eller tvåspråkig i svenska och finska. Tio elever har finskspråkiga föräldrar. Tre elever kommer från familjer där den ena föräldern är finskspråkig och den andra föräldern är engelskspråkig eller har något annat modersmål. Fjorton av de 22 ungdomarna har uppgett att de oftast använder svenska på rasterna i skolan. Sex elever har uppgett att de använder båda språken lika mycket på rasterna. Två elever med finska som modersmål använder oftast finska på rasterna i skolan. Alla de 22 eleverna deltar i den svenskspråkiga undervisningen och alla har även läst finska i skolan 5–10 år. I årskurserna 1–6 läser eleverna finska 240–270 minuter i veckan och i årskurserna 7–9 150–180 minuter i veckan. I årskurserna 1–6 läser eleverna svenska 210–240 minuter i veckan och i årskurserna 7–9 180–240 minuter i veckan.

Enligt Helsingfors stads faktacentral (2014) är de svenskspråkigas andel i Helsingfors ca 6 % av befolkningen. Det finns nästan 36 000 svenskspråkiga i Helsingfors. Den högstadieskola som deltog i undersökningen är en svenskspråkig skola där modersmålet svenska betonas i verksamheten. Sammanlagt tio ungdomar, åtta fickor och två pojkar, deltog i inspelningarna. Undervisningsspråket i skolan är svenska. I frågeformuläret om språklig bakgrund har

sju av de tio ungdomarna som deltog i inspelningarna uppgett att de är tvåspråkiga i finska och svenska. En är tvåspråkig i svenska och engelska. En elev har svenska som modersmål och en elev har finska som modersmål. Sju elever kommer från familjer där den ena föräldern är finskspråkig eller tvåspråkig i svenska och finska och den andra föräldern svenskspråkig eller tvåspråkig i svenska och finska. En elev kommer från en familj där modern är engelskspråkig och fadern är svenskspråkig. En elev som har finska som modersmål kommer från en familj där båda föräldrarna är finskspråkiga. En elev som har svenska som modersmål har svenskspråkiga föräldrar. Sex elever har uppgett att de använder både svenska och finska lika mycket på rasterna i skolan. Fyra informanter har angett att de använder mest svenska på rasterna. Alla de tio eleverna deltar i den svenskspråkiga undervisningen, men de har även läst finska i skolan 5–8 år 120–180 minuter i veckan.

5. Kodväxlingsfrekvens och samtalsämnen i de tre materialen

I Haparandasamtalen är matrisspråket finska i elva av de fjorton samtalen enligt morfemfrekvenskriteriet (jfr Myers-Scotton 1993, 2002), men ungdomarna kodväxlar från finska till svenska i medeltal fem gånger per minut. I Stockholmsmaterialet förs två av de elva samtalen nästan helt och hållet på svenska. Fyra av de elva samtalen förs både på svenska och på finska, men svenska utgör matrisspråket den största delen av tiden och ungdomarna kodväxlar från finska till svenska och inte så mycket från svenska till finska. Finska utgör matrisspråket i tre samtal. I ett av samtalen har en av de tre samtalsdeltagarna nyligen flyttat från Finland till Sverige och kan enligt sin egen bedömning inte tala svenska så bra, vilket kan antas påverka talsituationen. Talarna använder för det mesta finska med varandra. Den nyinflyttade talaren använder endast finska under samtalet, medan de två andra talarna, som är födda i Sverige, kodväxlar till svenska i medeltal en gång per minut. Även i ett annat samtal med finska som matrisspråk kodväxlar de tre talarna till svenska i medeltal en gång per minut. I det tredje samtalet där matrisspråket utgörs av finska kodväxlar eleverna mellan finska och svenska cirka tre gånger i minuten. I två av de elva Stockholmssamtalen använder eleverna båda språken ungefär lika mycket och matrisspråket byts flera gånger under samtalet. Det sker kodväxling mellan språken cirka 2,5 gånger i minuten.

I Helsingfors är samtalens matrisspråk svenska och kodväxlingen sker från svenska till finska. Helsingforseleverna kodväxlar i medeltal två gånger per minut.

Samtalsdeltagarna fick själva bestämma vilka ämnen de talade om. Av tabell 2 framgår de olika samtalsämnena i de tre materialen.

Tabell 2. Undersökningsorter, antalet samtal och noterade samtalsämnen.

Ort	Antalet samtal (N = 35)	Samtalsämnen
Haparanda	14	skola, studier, klasskamrater, familj, hem, vardagssysslor, vänner, hobbyer, fritid, sociala medier, tv-program, filmer, böcker, musik, språk, mat, resor, årstider, väder, sommarjobb, invandrare, husdjur, sjukdomar, pengar, kläder, utseende, fordon, olika händelser i livet
Stockholm	11	skola, studier, klasskamrater, familj, hem, boende, vardagssysslor, vänner, hobbyer, fritid, sociala medier, tv-program, filmer, musik, språk, skrivregler, mat, rökning, resor, Finland, utseende, mens, sällskapande, barn, fester, julklappar, pengar, bilar, olika händelser i livet
Helsingfors	10	skola, familj, hem, vardagssysslor, vänner, hobbyer, fritid, sport, tv-program, filmer, böcker, musik, språk, mat, flyktingar, kläder, kroppsdelar, vitsar, olika händelser i livet, t.ex. pinsamma situationer

6. De vanligaste talkontexterna i samband med kodväxling i tvåspråkiga samtal på de tre orterna

I det följande presenteras de tre vanligaste talkontexterna som utlöser kodväxling i Haparandamaterialet. Jag har valt utdrag som jag anser fungera som representativa exempel på kodväxling inom typiska talkontexter som fungerar som *triggers*. I samband med varje kategori tar jag dessutom upp eventuella funktioner som kodväxlingen kan tänkas uppfylla i kontexten. Antagligen påverkar dock flera faktorer samtidigt i talsituationen och det är omöjligt att definitivt fastställa *en* faktor som utlöser kodväxlingen. Jag utgår från Haparandamaterialet, eftersom det utgör mitt primärmaterial och jämför därefter resultatet med materialen från Stockholm och Helsingfors. De vanligaste talkontexterna som utlöser kodväxling i Haparandamaterialet har delats in i tre huvudkategorier: 1) skola och studier 2) tidsangivelser och räkneord och 3) återgivande av den skriftliga och muntliga kontexten. Till slut presenteras 4) andra vanliga talkontexter som utlöser kodväxling i de tre materialen.

6.1 Skola och studier

De samtalsämnen som oftast utlöser kodväxling från finska till svenska i Haparandamaterialet är förknippade med skola och studier. Haparandaeleverna kodväxlar över 200 gånger i anslutning till skoltemat i de 14 samtalen i Haparanda. I exempel 1 från Haparandamaterialet diskuterar Noora och Emma hur det känns att gå i årskurs 8 i grundskolan. Samtalets matrisspråk utgörs av finska och de svenska inslag som bäddas in i finskan anknyter huvudsakligen till skolan och skolans verksamhet.

Haparanda (2014), exempel 1: *Prao*

01 Noora:	miltä tuntuu olla kasiluokalla kohta on ysi (0.2) *nian och sen går vi ut* [*grundskolan*
	'hur känns det att gå i åttan snart är det nian'
02 Emma:	[hyvältä koska *spanska*lla mää *redan sälja*an kaikkia nuita juttuja että me lähetään
03	sinne
04	*språkresa*lle ja ((harklar sig)) me tehhään se ysillä niin haloo pääsis sinne mutta sitten *nationella*t niin-
	'bra eftersom jag i spanska redan säljer alla dom där grejerna så att vi ska åka på en språkresa och vi gör det i nian så hallå om jag bara fick åka dit men nationella så-'
05 Noora:	niin *nationella*t ja *typ allt sånt där att man ska söka gymnasium* ja
	'ja nationella och typ allt sånt där att man ska söka gymnasium och'
06 Emma:	mut se on kivvaa eikö me saaha siinä välillä lähtä *praoa*an muuten
	'men det är roligt får vi inte gå och praoa där emellan'
07 Noora:	saahaan
	'ja, det får vi'
08 Emma:	kauan se on
	'hur lång är den'
09 Noora:	me saadaan nyt lähtä [*praoa*maan
	'vi får gå och praoa nu'
10 Emma:	[niin kauan se on
	'ja hur lång är den'
11 Noora:	de e ja-
12 Emma:	millonkahan se ees on
	'när e den ens'
13 Noora:	mää meen *typ apoteek*iin
	'jag ska typ på apoteket'
14 Emma:	mää en tiiä minne mää meen
	'jag vet inte vart jag ska gå'
15 Noora:	mää haluaisin *apoteek*iin
	'jag skulle vilja gå på apoteket'
16 Emma:	mää en ainakaan mee minnekään hampurilais*restaurangiin* vaan-
	'jag går åtminstone inte på nån hamburgarrestaurang utan-'
17 Noora:	vähän noloa
	'lite pinsamt'
18 Emma:	niin
	'ja'

På rad 1 inleder Noora sin fråga på finska: »miltä tuntuu olla kasiluokalla kohta on ysi» 'hur känns det att gå i åttan, snart är det nian'. Därefter kodväxlar hon till svenska och upprepar ordet *nian* på svenska och påpekar att det innebär att skolan är slut: »s*en går vi ut grundskolan*». På rad 2 svarar Emma på finska att det känns bra och berättar att hon i läroämnet spanska redan har börjat sälja olika föremål för att kunna samla in pengar till språkresan. Emma talar för övrigt finska, men hon använder det svenska ordet *spanska* om läroämnet men böjer ordet i finskans yttre lokalkasus adessiv *spanskalla* (jfr Kolu 2016a, 2016b). Dessutom använder hon det svenska tidsadverbialet *redan* och verbet *sälja* men böjer verbet enligt finskans böjningsmönster i presens i första person singular *säljaan*. Emma kodväxlar till svenska även i samband med orden *språkresa* och *nationella*. Ordet *språkresa* har fått finskans kasusändelse *-lle*[4] och *nationella* böjs i finskans nominativ plural *nationellat*. På rad 5 backar Noora upp på finska och inleder sin tur med ordet *niin* 'ja' på finska och upprepar ordet *nationellat*. Efter det finska bindeordet *ja* 'och' fortsätter Noora på svenska »*typ allt sånt där att man ska söka gymnasium*» som åtföljs av det finska *ja* 'och'. På rad 6 konstaterar Emma på finska att det är roligt och undrar om de däremellan får gå och praoa: »mut se on kivvaa eikö me saaha siinä välillä lähtä *praoa*an muuten»'men det är roligt, får vi inte gå och praoa där emellan?'. Hon använder det svenska verbet *praoa,* men böjer det i den talspråkliga förkortade formen av finskans infinitivform (jfr Kolu 2016b). På rad 9 använder även Noora verbet *praoa* och böjer ordet i finskans infinitivform: *praoamaan*[5] '(för) att praoa'. På rad 13 fortsätter Noora att tala finska och säger att hon tänker göra arbetspraktiken på apoteket: »mää meen *typ apoteekiin*» 'jag ska typ på apoteket'. Hon använder det svenska ordet *apotek,* men böjer ordet i finskans inre lokalkasus *illativ* som uttrycks med ändelsen *-iin*[6]. Hon upprepar samma ord i samma form på rad 15. På rad 16 påpekar Emma på finska att hon inte tänker gå och praoa på någon hamburgarrestaurang: »mää en ainakaan mee minnekään hampurilais*restaurangiin* vaan-» 'jag tänker åtminstone inte gå på någon hamburgerrestaurang utan-'. Hon har bildat ett slags hybridord, dvs. en sammansättning av finskans förled *hampurilais 'hamburger-'* och svenskans efterled *restaurang* som hon böjer i finskans lokalkasus illativ: *hampurilaisrestaurangiin* (jfr Mickwitz 2010 s. 43).

I exempel 1 anknyter alla de inbäddade svenska ordinslagen till skolan, skolans verksamhet eller prao-praktik utom tidsadverbialet *redan.* Antagligen har kodväxlingssekvenserna »*nian och sen går vi ut grundskolan*» och »*typ allt sånt där att*

[4] Finskans lokalkasus allativ motsvarar ofta svenskans preposition *på* eller *till*.
[5] Denna form kallas för finskans *MA-infinitiv* i Iso Suomen kielioppi (ISK) 2004 ('Den stora finska grammatiken').
[6] Finskans lokalkasus illativ motsvarar ofta svenskans preposition *till* eller *på*.

man ska söka gymnasium» en referentiell funktion till den svenskspråkiga talkontexten i skolan där dessa teman behandlats. Även ord som *nationella*, *spanska*, *språkresa* och *prao* är förknippade med den svenskspråkiga skolkontexten. *Nationella* och *praoa* beskriver vissa företeelser i det svenska skolsystemet och orden har inga direkta motsvarigheter i finskan. Eftersom skolorna i Haparanda följer den svenska läroplanen och skolarbetet för det mesta utförs på svenska, är det inte oväntat att skolkontexterna ger upphov till kodväxling i ungdomarnas interaktion. Motsvarande skolord på finska som *valtakunnalliset kokeet* 'nationella prov' och *TET-harjoittelu* (*työelämään tutustuminen*) 'praktisk arbetslivsorientering' är antagligen okända för Haparandaeleverna. Dessutom skulle de finska orden inte heller semantiskt motsvara den svenska skolverkligheten (eng. *semantic mismatch*). Därför är det inte motiverat att påstå att kodväxlingen skulle fylla några lexikala luckor (jfr Baker 2011 s. 108) i ungdomarnas ordförråd i finska, när de använder de ord som verkligen är de enda orden som semantiskt hänvisar till den svenskspråkiga skolverkligheten. Deras ordförråd inom skoldomänen har försvenskats (jfr Saari 2006 s. 156), men så har även deras upplevelsevärld. Resultatet ligger i linje med vilka enstaka ord som bäddas in i kodväxlingen. I Haparandasamtalen förekommer sammanlagt 212 svenska skol- och studieord i för övrigt finska yttranden. Det innebär att över en tredjedel av de enstaka svenska orden som bäddas in i finskan i Haparandasamtalen har någon anknytning till det vanligaste temaområdet skola. Jag har indelat skolorden i fyra undergrupper: 1) skolämnen, 2) skolans schema och aktiviteter 3) skoluppgifter, prov och betyg 4) fortsatta studier och gymnasieval. Dessa ordgrupper överlappar i vissa fall varandra och några ord skulle givetvis kunna höra till flera av dessa underkategorier.

Haparandaungdomarna använder svenska ord för olika läroämnen vilket är förståeligt, eftersom alla de tre skolorna följer den svenska läroplanen. *SO* och *NO* är förkortningar av samhällsorienterande och naturorienterande ämnen som inte har några direkta motsvarigheter på finska, t.ex »mitä meillä on *so*: ssa?» 'vad har vi i so?'. En gång påpekar dock en elev i ett samtal (som för det mesta förs på finska) att det inte heter *SO* utan *maantieto* 'geografi' på finska. Benämningarna på läroämnena i Sverige och i Finland motsvarar dock inte direkt varandra. *Språkval*, som betyder att eleverna kan välja mellan olika språk som de vill läsa i grundskolan, har inte heller någon direkt motsvarighet i finskan. En Haparandaelev frågar de andra i samtalet: »Onko meillä *språkvalia* aamulla?» 'har vi språkval i morgon bitti?' Även andra skolämnen som står på schemat förekommer i kodväxlingen. Sammanlagt kodväxlar Haparandaeleverna 47 gånger med svenska skolämnen. Orden böjs oftast enligt finskans böjningsmönster, t.ex. i partitiv singular: *språkvalia, engelskaa*, *mattea*, *spanskaa*, *idrottia*, *gympaa*, *so:ta, svenskaa* (Kolu 2016b).

I Haparandasamtalen förekommer även 69 andra ord som är förknippade med skolans schema, aktiviteter (t.ex. idrottsaktiviteter och utflykter) och läsår, t.ex. »mää en muista yhtään meidän *schemaa*» 'jag kommer inte alls ihåg vårt schema' och »just de niillä oli *sovmorgon*» 'just det de hade sovmorgon'. En stor grupp skolord som förekommer i kodväxlingen i Haparanda utgörs även av olika slags skol- och hemuppgifter, prov och betyg, t.ex. »ootko sää tehnyt sen *upplysningen*in» 'har du gjort den där upplysningen' eller »ärsyttävää me saatiin enemmän niitä *glosor*eita annalta» 'irriterande vi fick ännu fler glosor av anna'. Sammanlagt finns det 52 ord som betecknar olika slags skoluppgifter, prov och betyg i kodväxlingen i Haparandamaterialet.

Eleverna går i årskurs 8 eller 9 och de talar flitigt om sina framtidsplaner, och ord som berör gymnasieval och fortsatta studier utlöser kodväxling 40 gånger, t.ex. »sehän ei oo semmonen *högskoleförberedande*» 'det är ju inte en sån där högskoleförberedande'. Andra ord som förekommer i kodväxlingen handlar t.ex. om gymnasieval, t.ex. *samhälls, natur*, *hotell- och turism, handels*, *vård*, *ekonomi.* Orden kan anses vara tätt förknippade med det svenska gymnasiesystemet, eftersom gymnasieutbildningen i Finland inte har motsvarande linjer.

I Stockholmsmaterialet kodväxlar eleverna elva gånger i anslutning till skola och studier, t.ex. »mikä on *taktvärde*?» 'vad är taktvärde?' och »mutta että se on kirjoitettu silleen *gestaltningar*» 'men att det är skrivet så där (med) *gestaltningar*' och »mää ainakin meen opiskelemaan *ekonomiaa*» 'jag tänker åtminstone börja studera ekonomi'. Överlag använder Stockholmseleverna inte så många enstaka svenska skol- och studieord i sin finska, utan matrisspråket varierar under samtalen efter aktiviteten så att en längre sekvens förs på svenska eller finska. På alla de tre orterna var ungdomarna medvetna om att jag var intresserad av deras tvåspråkighet, men i sju av de elva Stockholmssamtalen tar ungdomarna uttryckligen upp att de kände sig förpliktade att även tala finska under inspelningarna och det blir ofta tydligt avgränsade sekvenser på antingen svenska eller finska i samtalen. Kodväxlingen är således av den situationella typen som inträffar i samband med att situationen förändras eller »omdefinieras» (Saville-Troike 1989 s. 59). I en inspelning i Stockholm låtsas två elever vara lärare. De står framför vita tavlan och vill lära ut finskans grammatik för den tredje samtalsdeltagaren som får ta elevens roll i rolleken. De två andra eleverna skriver finska ord på tavlan och den tredje eleven ska komma på vad som är fel i stavningen. I denna »undervisningssituation» använder de tre eleverna enbart finska. Antagligen har de anammat ordförrådet och övningen från finskläraren, eftersom den ena »läraren» t.o.m. nämner namnet på den riktiga finskläraren vars lektion det är frågan om. Samma elev riktar sig mot den som har rollen som elev och säger t.ex. att alla ord med en -*inen*-ändelse skrivs ihop

i finskan: »muista kaikki -inen-loppuiset kirjoitetaan yhteen tämä on tärkeää» 'kom ihåg att alla ord med -*inen*-ändelsen skrivs ihop, detta är viktigt'. I en annan situation leker samma elever gissningsleken Hänga gubbe. Spelet går ut på att gissa bokstäver i ett ord vars bokstäver först är helt dolda och spelarna ska gissa vilka de är. Denna lek sker på svenska, och när en av spelarna under spelet på finska föreslår att de ska tala finska, påpekar en annan av spelarna på finska att »ei oo ehkä niin fiksu idea» 'kanske inte en så smart idé' (när själva orden i gissningsleken är på svenska) och fortsätter därefter att tala svenska. Det är antagligen viktigt att på förhand bestämma vilket språk som används i spelet, eftersom vissa bokstäver uttalas helt olika på svenska och finska.[7]

I jämförelsematerialet från Helsingfors sker det inte så mycket kodväxling i samband med temat skola. Resultatet är inte oväntat med tanke på att samtalen huvudsakligen förs på svenska i en svenskspråkig skola. Det är naturligt att skolteman diskuteras på svenska. En elev påpekar även under ett samtal att hen annars använder mer finska än svenska, men att hen t.ex. »räknar matte på svenska». De enda undantagen i Helsingforsmaterialet utgörs av de finska talspråkliga orden för olika skolämnen som antagligen är gemensamma för de tvåspråkiga och finskspråkiga eleverna i Helsingfors, t.ex. ska vi till *kässän*? 'slöjd'. Ordet *kässä* har dock en kort vokal i slutet före *n*-ändelsen, så ordet kan antas ha anpassats till svenskans morfosyntax och bestämdhet. På finska skulle ordet ha en lång vokal före -*n*: *kässään* 'till slöjden'. *Kässä* är en talspråklig förkortning av finskans *käsityö*(tunti) 'slöjd(lektion)'. Helsingforseleverna omnämner skolämnen 30 gånger, varav 12 gånger på svenska och 8 gånger på finska, t.ex. *enkk*u 'engelska' och *kässä* 'slöjd'. Dessutom använder eleverna finlandssvenska talspråkliga ord för skolämnen 10 gånger, t.ex. *rellaläraren* 'religionläraren', men inte i samband med kodväxling.

6.2 Tidsangivelser och räkneord

Även tidsangivelser och räkneord utlöser kodväxling i Haparandamaterialet, t.ex. »mie oon ollu siellä *sommar höst* ja *vinter*» 'jag har varit där sommar, höst och vinter', »se ihminen saa *trehundratusen»* 'den där människan får trehundratusen' och »*typ* siitä on varmaan *tre år*» 'typ det har gått tre år sedan dess'. Haparandaeleverna kodväxlar 60 gånger i samband med tidsangivelser och räkneord. De tvåspråkiga eleverna omnämner i synnerhet klockslag på svenska, även om de för övrigt talar finska. I exempel 2 talar de tre eleverna Jenny, Anna och Lasse om när lektionen slutar:

[7] T.ex. finskt *u* uttalas som svenskt *o* i *sol* och finskt *o* uttalas som svenskt *å*.

Haparanda (2014), exempel 2: Meillä on *nie tie rast* 'vi har nie tie rast'

01 Jenny:	kauanko me ollaan oltu koska meillä loppuu *sen*
	'hur länge har vi varit (här) när slutar vi sen'
02 Anna:	*tie tie*
03 Lasse:	meillä on *nie tie rast*
	'vi har nie tie rast'
04 Anna:	ei oo ko *nie*
	'nej (det har vi inte) utan nie'
05 Lasse:	no olkoo sitte
	'nå låt vara då'

På rad 1 undrar Jenny på finska hur länge de har suttit i inspelningen och när lektionen slutar: »kauanko me ollaan oltu koska meillä loppuu *sen*» 'hur länge har vi varit (här) när slutar vi sen'. Hon talar för övrigt finska, men använder tidsadverbialet *sen* på svenska. Anna svarar på svenska: *tie tie*, varefter Lasse inleder på finska *meillä on* 'vi har' men kodväxlar till svenska *nie tie rast*. Anna protesterar och säger på finska: *ei oo ko* 'nej (det har vi inte) utan', men säger klockslaget på svenska *nie*. Hela sekvensen där Jenny, Anna och Lasse förhandlar om när rasten börjar förs annars på finska, men alla tidsangivelser och ordet *rast* omnämns på svenska. Skolans schema kan antas styra elevernas vardag och det tar sig uttryck i deras kodväxling. Eleverna talar om vad som står på schemat, vilken tidpunkt en viss lektion börjar eller slutar och hänvisar till tidpunkterna på svenska. Eftersom skolan är svenskspråkig, använder eleverna och lärarna antagligen svenska i anslutning till schema och klockslag. Schema och tidsangivelser är dessutom ett vanligt förekommande samtalsämne i skolan. Kodväxlingen har en referentiell funktion.

Även i Berglunds undersökning (2008 s. 280) kodväxlade de tvåspråkiga barnen från finska till svenska i samband med räkneord och tidsangivelser. Berglund (s. 280) antar att det berodde på att de finska räkneorden är längre och böjningen av ordningstalen är mer komplicerad än i svenskan. Detta kan givetvis vara en orsak till kodväxlingen med räkneorden även i Haparandamaterialet. Det är dock svårt att tro att användingen av svenska tidsangivelser och räkneord skulle bero på elevernas språkkompetens i finska, eftersom ungdomarna tycks tala finska helt obehindrat och de använder även finska tidsuttryck.

I Stockholms- och Helsingforsmaterialet kodväxlar eleverna inte i samband med tidsuttryck. I Stockholmsmaterialet använder talarna såväl svenska som finska i tidsangivelser och räkneord allt efter matrisspråket. I Helsingfors använder ungdomarna svenska i samband med tidsbestämningar och räkneord.

6.3 Återgivande av den muntliga eller skriftliga kontexten

Den tredje typen av kontext i Haparandainspelningarna som tycks utlösa kodväxling är ett slags citerande av den muntliga eller skriftliga kontexten på originalspråket (jfr Berglund 2008 s. 215). Det kan vara allt från vad någon har sagt på svenska t.ex. i teve: »se vaan *jag tror att jag fick blackout*» 'hon ba jag tror att jag fick blackout' (jfr Kotsinas 2007 s. 81–82) eller vad det har stått på svenska i en reklam, t.ex. »siinä luki että *påfyllning på måndag*» 'det stod att påfyllning på måndag'. Det sker kodväxling i samband med citat 13 gånger i Haparandasamtalen.

I Stockholmsmaterialet finns ett belägg på kodväxling från svenska till finska i samband med återgivande av ett citat på finska i ett samtal där svenska utgör matrisspråket: »det e de här klassiska *mitä sinä teet*» 'det är det här klassiska vad gör du'. Talaren hänvisar till vad någon har sagt på finska utanför skolan. I Helsingforssamtalen förekommer denna typ av kodväxling 14 gånger, och varje gång citerar talaren en muntlig eller skriftlig finskspråkig kontext utanför skolan. Eleverna återger t.ex. vad det har stått om något program i en tv-tablå på finska: »och sen *onnellinen loppu* det här var ingen *onnellinen loppu*» 'och sen ett lyckligt slut det här var inget lyckligt slut'.

I exempel 3 talar de tre Helsingforsflickorna Nina, Jessica och Sara om en känd finsk artist som heter Geek och om hans sista spelning före en paus på ett år. Nina och Jessica har varit på Geeks konsert, men Sara har inte varit där.

Helsingfors (2014), exempel 3: Geeks *keikka*

01 Nina:	var du på geeks *keikka*
	'gig'
	((Jessica nickar))
02 Nina:	jag var också där
03 Jessica:	jag vet
04 Sara:	var det bra
05 Nina:	jo (0.4) *se oli aika surullinen*
	'den var ganska sorglig'
06 Jessica:	jo
	((Nina gnolar))
07 Nina:	varför tar han månne *tauko*
	'paus'
08 Jessica:	jag vet int för att (0.2) så han- som han själv sa han måste *hengittää* int vet ja
	'andas'
09	eller *kuulemma* han behöver en paus
	'lär'
10 Nina:	*tauko* (0.2) eller han har ju länge säkert varit så där- *ehkä se tekee ihan hyvää*
11	'en paus' 'kanske det gör helt gott'

På rad 1 frågar Nina Jessica om hon hade varit på Geeks *keikka* 'gig'. Ordet *keikka* är ett vardagligt finskt ord som har lånats in i finlandssvenskan och finns medtaget i *Finlandssvensk ordbok* (af Hällström & Reuter 2000). På rad 4 frågar Sara om spelningen var bra och Nina svarar på finska att »*se oli aika surullinen*» 'den var ganska sorglig'. Jessica instämmer. På rad 7 undrar Nina varför Geek behöver ta en paus: »Varför tar han månne *tauko*». Hon talar för övrigt svenska, men använder det finska ordet *tauko* för 'paus'. Det kan antas att Nina hänvisar till den finska talkontexten där den finskspråkiga Geek har berättat att han tar en paus från konserterna. På rad 8 svarar Jessica på svenska, men använder det finska ordet *hengittää* 'andas' när hon återger vad Geek själv har sagt om varför han behöver en paus: »som han själv sa han måste *hengittää*». Därefter konstaterar Jessica att hon inte riktigt vet, men att Geek lär behöva en paus: »eller *kuulemma* han behöver en paus» 'eller han *lär* behöva en paus'.

Det kan antas att resultatet återspeglar språkens dominansförhållanden utanför skolan i det omgivande samhället på de tre orterna. Haparandaungdomarna hänvisar till den svenskspråkiga verkligheten utanför skolan genom att kodväxla från finska till svenska och i Helsingfors är situationen den motsatta. I Stockholmsmaterialet kodväxlar ungdomarna inte lika mycket i samband med citat av tal. Resultatet är inte oväntat med tanke på att ungdomarna i de två sverigesvenska skolorna i Stockholm använder mycket svenska med varandra i skolan och även omgivningen i samhället är övervägande svenskspråkig.

6.4 Andra vanliga talkontexter i kodväxling

På alla de tre orterna kodväxlar ungdomarna med hobbyord. I Haparandasamtalen kodväxlar ungdomarna 15 gånger i samband med fritidsaktiviteter, t.ex. »sää menisit *nybörjargruppiin*» 'du skulle gå till nybörjargruppen' och »eikö se ollu teidän *ridlektionilla*» 'var hon inte med på er ridlektion'. Kodväxling har åter en referentiell funktion till den svenskspråkiga kontexten. Antagligen utövas hobbyverksamheten, ridlektioner, på svenska i Haparanda. Även Berglunds avhandling (2008) visade ett samband mellan kodväxling och fritidsaktiviteten som utövas på ett visst språk. I Stockholmsmaterialet förekommer kodväxling från finska till svenska sexton gånger i samband med hobbyord. En talare räknar upp sina hobbyer: »mää oon pelannu *innebandya* […] *basketia*» 'jag har spelat innebandy…'. Talaren använder svenska ord för sina idrottsaktiviteter, men böjer båda orden enligt finskans grammatik i partitiv. En

annan talare i samma samtal hänvisar till sin idrottsträning: »nyt tulee se *konditionsträning*» 'nu börjar den där konditionsträningen'. I ett annat samtal talar tre Stockholmsflickor om sina hobbyer, och två av flickorna sysslar med *cheerleading*. En av flickorna, som är flerspråkig i svenska, finska och engelska, påpekar först att hon aldrig skulle använda det svenska ordet *hejaklackstjej*. En annan av talarna, som är tvåspråkig i svenska och finska, konstaterar att hon inte heller skulle använda det finska ordet *kannustustyttö* 'hejaklackstjej'. Detta visar att talarna verkligen väljer mellan olika ord bland de olika alternativen och att känner till motsvarande ord både på svenska och på finska men ändå väljer att inte använda dem. Troligen motsvarar varken *hejaklackstjej* eller *kannustustyttö* semantiskt fullt ut det engelska ordet *cheerleader*. Orden *hejaklackstjej* och *kannustustyttö* väcker antagligen inte samma associationer hos talarna som ordet *cheerleader*. Till slut börjar den ena flickan räkna upp vilka olika former av *cheerleading* som finns, t.ex. *high school cheer* och språket byts till engelska.

Medan Stockholmstalarna använder ordet *basket*, talar Helsingforsungdomarna om *koris* 'basket': »spelar du ännu *koris?»*. En förklaring till detta kan vara att aktiviteten ordnas på finska. Dessutom delar finsk- och svenskspråkiga ungdomar i Helsingfors ofta samma talspråkliga ord och uttryck. *Koris* är en förkortad och vardaglig form av finskans ord *koripallo*. I Helsingforsmaterialet förekommer kodväxling från svenska till finska i samband med hobbyord sex gånger.

Ungdomarna kodväxlar även med uttryck för företeelser och institutioner i Sverige och i Finland (jfr Saari 1989 s. 203). I Haparandasamtalen förekommer t.ex. orden *studiebidrag* (4) och *långvård* i anslutning till kodväxling. I Helsingfors kodväxlar ungdomarna två gånger med det talspråkliga ordet *ripari* för finskans *rippikoulu* 'konfirmationsskola'. I Finland kallas kyrkans dopundervisning före konfirmationen för *skriftskolan* och den har fortfarande en stark ställning i Finland bland 15-åriga ungdomar. Enligt Evangelisk-lutherska kyrkan går cirka 90 procent av alla 15-åringarna årligen i skriftskolan i Finland. Sådana här kulturspecifika ord som *ripari* har en stark association till den finska institutionen och det är naturligt att talarna använder ord som *ripari* när de hänvisar till företeelsen i fråga.

Stockholmsungdomarna kodväxlar några gånger när de syftar på hemmets sfär eller livet i Finland. En talare i Stockholm hänvisar t.ex. till den stora tomt som familjen bor på och säger: »de e så här it is a pain in the ass att ta hand om den och liksom så här städa och du vet *haravoida*» 'kratta'. I samma samtal talar ungdomarna om livet i sommarstugan i Finland och en av samtalsdeltagarna

påpekar: »sen brukar jag fiska niinku *haukia*» ’sen brukar jag finska liksom gäddor’. Det kan hända att talaren använt orden *haravoida* ’kratta’ och *haukia* ’gäddor’ i samband med aktiviteten och att hen inte har tillgång till motsvarande ord på svenska. I ett samtal från Haparandamaterialet börjar en talare på finska: »eilen oli aika vittumainen juttu ko piti-» ’igår var en ganska fittig grej när jag skulle-’, men hen avbryter och frågar efter en paus: »vad är kubikmeter?». Hen får ingen hjälp från den andra talaren och fortsätter: »piti kuusi *kubiikkimetriä* puita vaihtaa- piti niille vaihtaa paikkaa piti niinkö *staaplata* ne» ’(jag) skulle byta- byta plats för sex kubikmeter ved och stapla dem’. På finska heter *kubikmeter kuutiometri* och *stapla* heter *latoa* eller *pinoa*, men det finns skäl att tro att sådana här ordbildningar som *kubiikkimetri* och *staplata* relativt ofta fyller lexikala luckor i ungdomarnas språkbruk. Antagligen har talarna lärt sig vissa begrepp i samband med en viss aktivitet på ett av sina språk (jfr Berglund 2008 s. 209).

Ungdomarna kodväxlar även med ord som kan anses vara typiska för ungdomsspråk och ungdomskultur på de tre orterna. Diskurspartikeln *typ* är typisk för ungdomsspråket i Sverige och ordet används frekvent i kodväxlingen i Haparandasamtalen. *Typ* har sammanlagt 170 belägg i materialet. Partikeln förekommer 47 gånger i helt svenska yttranden och 49 gånger i yttranden där det sker kodväxling. I 26 fall introducerar *typ* kommande kodväxling, t.ex. »mää aina niinku sekotan kaikki kielet *typ ibland engelska svenska och finska*» ’jag blandar alltid liksom alla språk typ ibland engelska svenska och finska’. Dessutom förekommer *typ* 74 gånger i för övrigt finska sekvenser, där det inte förekommer några andra inslag från svenska, t.ex. »*typ* se ärsyttää kun isoveljen ei tarvi ikinä tehdä mittään» ’typ det irriterar då storebror aldrig behöver göra nåt’. *Typ* är frekvent även i Stockholmsmaterialet och har sammanlagt 149 belägg i samtalen, men förekommer inte i anknytning till kodväxling utöver de tre beläggen på *typ* där ordet utgör det enda svenska ordinslaget i finska yttranden: »täällä käydään *typ* adjektiiveja läpi» ’här går man igenom typ adjektiv’. I Helsingforsmaterialet används ordet *typ* endast 17 gånger och inte alls i samband med kodväxling.

Ungdomarna på alla de tre orterna kodväxlar med slanguttryck och svordomar och vissa ord är gemensamma för de tre materialen, t.ex. det finska svärordet *vittu*, som är vanligt i både finskt och svenskt ungdomsspråk i Finland, förekommer i alla de tre materialen. Även mina tidigare undersökningar kring slangordförråd i Haparanda har visat att Haparandaungdomar ofta svär på finska. Kodväxling med slangord och svordomar förmedlar det känslomässiga budskapet och uttrycker talarens förhållningssätt till själva yttrandet (jfr Kolu

2010 s. 168–169; Kolu 2014 s. 117). Finskans *juttu* 'grej' förekommer i åtta olika sammansättningar i Haparandasamtalen, t.ex. i gymnasie*juttuun* 'till gymnasiegrejen' och i *so-juttu* 'so-grejen'. Även i Stockholm kodväxlar eleverna med ordet *juttu* 'grej' i svenska*juttu* 'svenskagrej' och novell*juttu* 'novellgrej'. *Juttu* förekommer 13 gånger i kodväxling i Helsingforsmaterialet, t.ex. i *mamujuttu* 'invandrargrej' och *gruppjuttuna* 'grupparbetena' (jfr Saari 1989). I Helsingforssamtalet använder ungdomarna även följande slangord i sin svenska: *biisinä* 'låtarna' och *bileet* 'fest'. Orden kan anses vara typiska ord för både finskt och svenskt ungdomsspråk i Helsingfors (jfr Forsskåhl 2005; Kolu 2014). Ungdomsord och slang har antagligen flera olika funktioner i de tvåspråkiga samtalen på de tre orterna. Med de kodväxlade ungdomsorden signalerar talarna antagligen även sin tvåspråkiga ungdomsidentitet. Ungdomsorden har en metaforisk och expressiv funktion i kodväxlingen (jfr Appel & Muysken 2005).

Till slut är det viktigt att påpeka att det oftast är flera faktorer inblandade i kodväxlingen och det är omöjligt att tillskriva kodväxlingen en entydig funktion. Kodväxlingen kan samtidigt fylla olika funktioner och det finns alltid utrymme för olika tolkningar (jfr Börestam & Huss 2001).

7. Triggering

Vissa samtalsämnen och ord som anknyter till en viss domän kan även utlösa en längre kodväxlingssekvens på svenska i Haparandamaterialet och språket har då antagligen en referentiell funktion (jfr Grosjean 1982). Haparandaungdomarna kan t.ex. lyfta fram något tema, och i samband med bytet av temat byts även språket i samtalet under en viss diskurs. Det verkar vara lättare för ungdomarna att diskutera ett visst ämne på det språk som de är vana vid att använda inom denna domän, t.ex. skoluppgifter. I det följande presenteras två exempel på situationer där ett ord kan antas fungera som en *trigger* som utlöser en längre kodväxlingssekvens. I exempel 4 frågar Anna Jenny vad *satir* är för något. De har fått i hemuppgift att utreda vad ordet betyder.

Haparanda (2014), exempel 4: *Satir*

01 Anna:	mikä se *satir* on
	'vad är satir för något'
02 Jenny:	*satir* oota mi- se on jotakin että *man ska försöka skriva så där snällt men ändå så*
03	*har man annan mening fast-*
	'satir vänta va- det är något att'

Anna talar för övrigt finska på rad 1, men säger ordet *satir* på svenska: »mikä se *satir* on» 'vad är satir för något'. Jenny upprepar ordet *satir* på svenska på rad 2, men börjar förklara på finska: »oota mi- se on jotakin että» 'vänta va- det är något att'. Därefter går hon över till svenska. Antagligen har hon gjort uppgiften på svenska och har lättare att förklara ordet på samma språk.

I exempel 5 talar de två Haparandaflickorna, Tiina och Sanna, om vad de har gjort under den gångna sommaren.

Haparanda (2014), exempel 5: *PDOL*

01 Tiina:	kävitkö sää jossain pitetorilla
	'var du någonstans på pitetorg'
02 Sanna:	meinasin käydä piteåssa kun siellä oli *pdol*
	'jag tänkte besöka piteå när de hade pdol
03 Tiina:	vad är det för nånting
04 Sanna:	pite dansar och ler
05 Tiina:	jaha okej
06 Sanna:	det är en sån här festival

På rad 1 frågar Tiina på finska om Sanna hade varit på Piteå torg under sommaren: »kävitkö sää jossain pitetorilla». 'var du någonstans på Pite torg'. På rad 2 svarar Sanna på finska: »meinasin käydä piteåssa kun siellä oli *pdol*» 'jag tänkte besöka piteå när de hade pdol'. Hon uttalar dock bokstäverna i *PDOL* på svenska och det fungerar antagligen som en utlösande faktor för kodväxlingen i samtalet, då Tiina frågar på svenska: »vad är det för nånting». Sanna förklarar att förkortningen *PDOL* betyder »Pite dansar och ler». Tiina signalerar att hon förstår: *jaha okej*. Till slut tillägger Sanna på svenska: *det är en sån här festival.* Även själva temat, ett kulturevenemang som ordnas på svenska, kan vara en orsak till kodväxling (jfr Riehl 2005). Motsvarande exempel går att hitta även i Helsingfors- och Stockholmsmaterialet, och i synnerhet i Stockholmssamtalen byts språket även efter elevernas aktivitet och det kan antas att det finns ett samband både mellan samtalsämne och språkval och mellan aktivitetet och språk. Det bör dock hållas i minnet att det ofta kan finnas flera orsaker inblandade när det gäller växling av språket, t.ex. saknade ord i språket eller morfologiskt komplexa böjningar.

8. Sammanfattning och avslutande diskussion

I denna studie har jag undersökt en specifik aspekt på kodväxling, nämligen hur kontextuella och i synnerhet kulturella faktorer utlöser kodväxling i de tvåsprå-

kiga samtalen i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. I Haparandamaterialet dominerar finska i de tvåspråkigas samtal, men eleverna kodväxlar flitigt mellan finska och svenska. Haparandaungdomarna använder svenska ord för att kunna hänvisa till den svenskspråkiga verkligheten i skolan och i samhället och den största gruppen enstaka ord som eleverna kodväxlar med handlar om skolan. Kodväxlingen har således en referentiell funktion. Det är givetvis naturligt att eleverna talar om skolteman, när de befinner sig i skolan, för beträffande kodväxling återspeglar resultatet antagligen de språkliga omständigheterna. I jämförelsematerialet från den svenskspråkiga skolan i Helsingfors använder eleverna svenska som matrisspråk med varandra, och de verkar inte ha ett lika stort behov av att kodväxla med skolord, även om de också använder finskspråkiga talspråkliga ord för skolämnen vid sidan av de svenska. I Helsingforssamtalen syftar de svenska och finska orden ändå på samma företeelser i det finska skolsystemet. Undervisningsspråket i den svenskspråkiga skolan är svenska, så det är väntat att eleverna inte kodväxlar så mycket inom denna domän när de talar svenska.

Det som är gemensamt för kodväxlingen i Haparanda- och Helsingforsmaterialen är att talarna ofta kodväxlar när de citerar vad de har hört eller läst på originalspråket. Språkparen i kodväxlingen har dock motsatta roller, vilket kan antas reflektera språkens dominansförhållanden och den språkliga verkligheten utanför skolan.

I Stockholmsmaterialet förekommer inte kodväxling i alla de elva samtalen, utan vissa samtal sker helt och hållet på svenska. I de samtal där eleverna använder finska ser situationen likadan ut som i Haparanda: När de sverigefinska eleverna i Stockholm talar finska med varandra, kodväxlar de i anslutning till den svenska verkligheten i omgivningen. I Stockholm tycks de tvåspråkiga ungdomarna leva i en ganska svenskdominerad verklighet både i skolan och i det omgivande samhället, även om de går i den sverigefinska skolan. Enligt Stockholmselevernas enkätsvar använder 14 av de 22 ungdomarna mest svenska på rasterna i skolan. Eleverna verkar dock växla mellan språken allt efter aktiviteterna. Kodväxling är av den situationella typen som orsakas av förändringen i talsituationen, t.ex. när ett nytt tema eller en ny aktivitet introduceras. Även samtalsdeltagarna kan påverka språkvalet: om en av talarna inte behärskar svenska så väl, använder ungdomarna mer finska, men då sker det även mer kodväxling, när finska utgör matrisspråket.

De tvåspråkiga eleverna i Haparandamaterialet kodväxlar även med tidsangivelser och räkneord, i synnerhet i anslutning till skolans schema och klockslag. Det kan antas att även kodväxling till klockslag och andra tidsangivelser

har en referentiell funktion då ungdomarna t.ex. talar om skolans schema. Det finns inga belägg på kodväxling i samband med tidsangivelser i Stockholms- och Helsingforsmaterialen.

På alla de tre orterna förekommer även ord som är typiska för ungdomskultur i anslutning till kodväxling. Diskurspartikeln *typ* är typisk för ungdomsspråk och ungdomskultur i Sverige. I Haparandamaterialet signalerar ordet kodväxling från finska till svenska och *typ* kan även utgöra det enda svenska ordinslaget som bäddas in i ett finskt yttrande. Även om *typ* är frekvent i Stockholmssamtalen, finns det bara tre belägg på *typ* i finska yttranden. I Helsingforssamtalen används *typ* i ett av samtalen och ordet förekommer inte i samband med kodväxling. Partikeln *typ* har antagligen inte så stor spridning i svenskt ungdomsspråk i Helsingfors där tvåspråkiga ungdomar får mer inflytande från finskt ungdomsspråk. På alla de tre orterna förekommer även slangord och svordomar i anknytning till kodväxling, t.ex. återfinns det finska könsordet *vittu,* som förlorat sin ursprungliga betydelse och som frekvent används som svordom i både finskt och svenskt ungdomsspråk i Finland, i samtliga de tre materialen. Med slangord och svordomar signalerar talarna antagligen sin tillhörighet till gruppen tvåspråkiga ungdomar. Kodväxling med slangord och svordomar har således en metaforisk och expressiv funktion.

Det kan antas att ungdomarnas språkanvändning ur ett mikroperspektiv återspeglar svenskans och finskans status- och dominansförhållanden i de tre olika språksamhällena, eftersom språken har olika roller som minoritets- och majoritetsspråk i dessa miljöer. Det gick dock inte att på förhand förutspå hur kodväxlingen skulle se ut på orterna. I Haparanda har finskan status som minoritetsspråk, medan svenska är det huvudsakliga undervisningsspråket i skolan och det samhällsbärande språket i Sverige. Något oväntat dominerar finska i de tvåspråkiga ungdomarnas samtal i Haparandamaterialet. Situationen var den motsatta när jag började med inspelningarna i samma skolor 2005. Då talade de tvåspråkiga ungdomarna nästan bara svenska med varandra och använde några enstaka ord och diskurspartiklar från finska.

Svenskan i Helsingfors har en ställning som minoritetsspråk och finska är det dominerande majoritetsspråket i samhället. Trots det fungerar svenska som matrisspråk i de tvåspråkiga elevernas samtal i den svenskspråkiga skolan. Det finns skäl att tro att inspelningsplatsen har en viss betydelse: ungdomarna är vana vid att använda svenska i skolmiljön. De tvåspråkiga eleverna i Helsingforsmaterialet kodväxlar dock ofta till finska, i synnerhet när de hänvisar till den finskspråkiga verkligheten utanför skolan och t.ex. när de talar om sina hobbyer eller återger det som de har hört eller läst på finska.

Det kan antas att de behandlade språkkontexterna och de tvåspråkiga språkpraktikerna är relativt etablerade i skolorna i Haparanda och i Helsingfors. Stockholmsmiljön tycks ha mest instabila kommunikationsmönster när det gäller kodväxling och språkval. Språkmiljöerna i de två sverigefinska skolorna i Stockholms län är tämligen nyetablerade jämfört med skolorna i Haparanda och Helsingfors, vilket kan påverka resultatet. Trycket att använda svenska i skolan i Stockholm, där omgivningen utanför skolan är övervägande svenskspråkig, är antagligen större än i skolorna i Haparanda där gränsen till Finland ligger så nära och kontakterna med de finskspråkiga är mycket livliga. Dessutom ökar inflyttningen från Finland hela tiden.

Den övergripande funktion som växling mellan de tvåspråkiga resurserna verkar ha i de tre materialen är att den erbjuder talarna möjligheten att flexibelt hänvisa till den språkliga och kulturella verkligheten i omgivningen. Dessutom innebär den en extra lingvistisk resurs för talaren att kunna utrycka sina känslor. Det är det som translanguaging handlar om, att skapa meningsfull interaktion med de språkresurser man har. Språken har delvis olika funktioner i de tre olika kulturella, språkliga och geopolitiska kontexterna och detta syns även i kodväxlingen.

Litteratur

Aikhenvald, Alexandra Y, 2002: Language Contact in Amazonia. Oxford: Oxford University Press.

Appel, René & Muysken, Pieter, 2005: Language Contact and Bilingualism. Institute for General Linguistics. University of Amsterdam.

Baker, Colin, 2011: Foundations of Bilingual Education and Bilingualism. 5th Edition. Clevedon: Multilingual Matters.

Berglund, Raija, 2008: Ett barns interaktion på två språk. En studie i språkval och kodväxling. (Acta Wasaensia nr 190, Språkvetenskap 37.) Vasa: Vasa universitet.

Blom, Jan-Petter & Gumperz, John J., 1986: Social Meaning in Linguistic Structure: Code-switching in Norway. I: Directions in sociolinguistics, red. av John J. Gumperz & Dell H. Hymes. New York m.fl. S. 407–434.

Blommaert, Jan, 2005: Discourse: Key Topics in Sociolinguistics. Cambridge: Cambridge University Press.

Börestam, Ulla & Huss, Lena, 2001: Språkliga möten. Tvåspråkighet och kontaktlingvistik. Lund: Studentlitteratur.

Clyne, Michael, 2001: Constraints on Code-Switching: How Universal Are They? I: The Bilingualism Reader, red. av Li Wei. London: Routledge. S. 257–280.

Clyne, Michael, 2003: Dynamics of Language Contact: English and Immigrant languages. Cambridge: Cambridge University Press.

Encyclopedia of Bilingual Education, 2008, red. av González, Josué M. Los Angeles: Sage.

Evangelisk-lutherska kyrkan. http://evl.fi/EVLsv.nsf/Documents/CF56B6C02B4E468AC22570670044BB0F?OpenDocument&lang=SV (nedladdad 12.10.2016)

Fantini, Alvino E, 1978: Bilingual behavior and social cues: Case studies of two bi_lingual children. I: Aspects of bilingualism, red. av Michel Paradis. Columbia, SC: Hornbeam Press. S. 285–301.

Fishman, Joshua A, 1972: Domains and the relationship between micro- and macro_sociolinguistics. I: Directions in Sociolinguistics The ethnography of Communication, red. av John J. Gumperz and Dell H. Hymes. New York: Holt Rinehart and Winston. S. 435–453.

Forsskåhl, Mona, 2005: Mitt emellan eller strax utanför: Språkkontakt i finlandssvensk slang. Helsingfors: Helsingfors universitet, institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur. Nordica Helsingiensia.

García, Ofelia & Wei, Li, 2014: Translanguaging. Language, Bilingualism and Education. New York: Palgrave Macmillan.

García, Ofelia, 2009: Bilingual Education in the 21 st Century A global Perspective. _Wiley-Blackwell. United Kingdom.

García, Ofelia, 2012: Theorizing translanguaging for educators. I: Translanguaging: A CUNY-NYSIEB - Guide for educators, red. av Christina Celic and Kate Seltzer. New York: CUNY-NYSIEB, The Graduate Center, The City University of New York. S. 1–6.

Gardner-Chloros, Penelope, 2009: Code-switching. Cambridge: Cambridge University Press.

Grosjean, François, 1982: Life with Two Languages: An Introduction to Bilingualism. Harvard Cambridge, MA: University Press.

Gumperz, John J., 1982: Discourse strategies. Studies in Interactional Sociolinguistics 1. Cambridge m.fl.

af Hällström, Charlotta & Reuter, Mikael, 2000: Finlandssvensk ordbok (första upplagan). Helsingfors: Schildts.

Häkkinen, Kaisa, 1997. Mistä sanat tulevat? Suomalaista etymologiaa. Helsingfors: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Helsingfors stads faktacentral 2014. Befolkningsprognos för Helsingfors och Helsingforsregionen 2015–2050. Prognoser områdesvis 2015–2024. Helsingfors.

Höckerstedt, Leif, 2006: Helsingforssvenskan - vem är du? I: Helsinki kieliyhteisönä, red. av Kaisu Juusela, Katariina, Nisula. Helsingfors: Institutionen för finska språket och litteraturen vis Helsingfors universitet. S. 123–141.

Hymes, Dell H., 1972: Models of Interaction of Language and Social Life. I: Directions of Sociolinguistics, The Ethnography of Communication, red. av John J. Gumperz & Dell H. Hymes. New York m.fl. S. 269–293.

ISK 2004 = Iso suomen kielioppi. Hakulinen, Auli, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen, Irja Alho. 2004. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 950. Helsinki: Suomalausen Kirjallisuuden Seura.

Kolu, Jaana & Kuronen, Mikko, 2015: Vokalerna /y/ och /a/ vid kodväxling hos Haparandaungdomar. I: Svenskan i Finland 15, red. av Mona Forsskåhl, Marja Kivilehto, Johanna Koivisto & Pasi Metsä. Tammerfors: Tampere University Press. S. 156–172.

Kolu, Jaana, 2009: Finska inslag i svenska ungdomssamtal i Haparanda. I: Svenskan i Finland 11, red. av Lotta Collin & Saara Haapamäki. (Skrifter från svenska institutionen vid Åbo Akademi 7.) Åbo: Uniprint. S. 105–114.

Kolu, Jaana, 2010: Språkkontaktdrag i Haparandaungdomarnas muntliga och skriftliga kommunikation 2010. I: Svenskans beskrivning 31, red. av Ann-Catrine Edlund & Ingmarie Mellenius. Umeå: Umeå universitet. S. 161–169. http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:457680/FULLTEXT01.pdf (nedladdad 18.10.2016)

Kolu, Jaana, 2014: Allmängods och nykomlingar i svenskt ungdomsspråk och svensk slang. I: Svenskan i Finland 14, red. av Riitta Kosunen & Kirsi, Lepistö & Paula Rossi. (Studia humaniora ouluensia 14.) Uleåborg: Uleåborgs universitet. S. 115–125.

Kolu, Jaana, 2016a: Kodväxling i tvåspråkiga ungdomssamtal i Haparanda och i Helsingfors. Matrisspråk, morfosyntaktisk integrering och anpassningsstrategier. I: Svenskans beskrivning 34, red. av Anna W. Gustafsson, Lisa Holm, Katarina Lundin, Henrik Rahm & Mechtild Tronnier. (Lundastudier i nordisk språkvetenskap Serie A74.) Lund: Lunds universitet. S. 299–312. http://konferens.ht.lu.se/svebe34/konferensvolym (nedladdad 12.10.2016)

Kolu, Jaana, 2016b: Onko suomen ja ruotsin koodinvaihdolla kielioppia? Substantiivien ja verbien taivutus Haaparannan, Tukholman ja Helsingin kaksikielisissä keskusteluissa. Lähivertailuja 26. S. 182–221. http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/lahivordlusi/issue/view/LV26 (nedladdad 20.11, 2016)

Kolu, Jaana, under utg. a: »Määhän oon *typ* sjuk oikeestiki». Småord på vift i tvåspråkiga samtal i Haparanda, Helsingfors och Stockholm. I: Svenskans beskrivning 35. Göteborgs universitet.

Kolu, Jaana, under utg. b: Translanguaging as a Multilingual Practice – The Negotioation of Meaning in Bilingual Adolescents' conversations in Haparanda and Helsinki. Helsinki: Uralica Helsingensia.

Kotsinas, Ulla-Britt, 2005: Invandrarsvenska. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Kotsinas, Ulla-Britt, 2007: Ungdomsspråk. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Lainio, Jarmo, 2013. Tvåspråkighet och språkkontakter i Sverige. I: Sundgren, E. (red.). Sociolingvistik. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Lewis, Gvyn, Bryn, Jones & Baker Colin, 2012: Translanguaging: developing its conceptualisation and contextualisation. Educational Research and Evaluation: An International Journal on Theory and Practice. UK: Routhledge. S. 655–670.

Lokala styrdokument för grundskolan i Haparanda. http://www.haparanda.se/haparandastad/utbildningochforskola/lokalastyrdokument.4.2878092e13187d87223800049.html (nedladdad 17.10.2016).

Mey, Jacob, 2001: Pragmatics. An Introduction. Oxford: Blackwell.

Mickwitz, Åsa, 2010: Anpassning i språkkontakt. Morfologisk och ortografisk anpassning av engelska lånord i svenskan. Helsingfors: Helsingfors universitet. Finska, finskugriska och nordiska institutionen.

Myers-Scotton, Carol, 1993: Duelling languages. Oxford: Oxford University Press.
Myers-Scotton, Carol, 2002: Contact Linguistics: bilingual encounters and grammatical outcomes. Oxford: Oxford University Press.
Pitkänen-Huhta, Anne, 1999: Vieraalla kielellä lukemisen tutkimus. I: Kielenoppimisen kysymyksiä. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä, red. av Arja Piirainen-Marsh & Kari, Sajavaara. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. S. 229–288.
Poplack, Shana, 1980: »Sometimes I'll start a sentence in Spanish Y TERMINO EN ESPANOL»: Toward a Typology of Code-Switching. I: Linguistics 18. S. 581–618.
Reyes, Iliana, 2004: Functions of Code Switching in School Children's Conversations. Bilingual Research Journal, 28(1), 77–98.
Riehl, Claudia Maria, 2005: Code-switching in Bilinguals: Impacts of Mental Processes and Language Awareness. I: Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism, red. av James Cohen, Kara T. McAlister, Kelie Rolstad & Jeff Mac Swan. Somerville, MA: Cascadilla Press. S. 1945–1957.
Riley, Philip, 2007: Language, Culture and Identity: An Ethnolinguistic Approach. London: Continuum, Advances in Sociolinguistics Series.
Saari, Mirja, 1989. Kodbyte och lån. Folkmålsstudier 32. S. 197–207.
Saari, Mirja, 2006: Helsinki kieliyhteisönä, red. av Kaisu Juusela & Katariina Nisula. Helsingfors: Institutionen för finska språket och inhemsk litteratur. S. 142–161.
Saville-Troike, Muriel, 1989: The ethnography of communication. An introduction. Language in Society 3. 2nd edition. Oxford.
Statistiska centralbyrån (SCB).http://www.scb.se/sv_/ Nedladdad 2016-01-17
Stockholms stad. *Minoriretsfrågorna i Sverige.* http://www.stockholm.se/OmStockholm/Nationella-minoriteter/Bakgrund-till-svensk-minoritetspolitik/ Nedladdad 2016-01-17
Timplan för grundskolan i Haparanda, finskspråkiga elever http://www.haparanda.se/download/18.61e1a741474ed29c5012e3/1413535120245/Timplan+fo%CC%88r+grundskolan,+finskspra%CC%8Akiga+elever.pdf (nedladdad 17.10.2016)

Transkriptionsnyckel

(.) en kort paus under 0,2 sekund
(( )) längre paus mätt med sekund
[anger var överlappning inleds
] anger var överlappning slutar
(( )) transkriberarens kommentarer